

Izložba »Stari planovi Zagreba« u predvorju gradske vijećnice (Foto Jozo Vranić)

IZLOŽBA MUZEJA GRADA ZAGREBA STARI PLANOV ZAGREBA

Muzej grada Zagreba u nastojanju, da svoje zbirke što više približi širokim slojevima građanstva priredio je dosad više izložaba izvan svoje muzejske zgrade. Jednako kao za otvorenje svoje pokretne izložbe »Počeci Ustanka na području Zagreba« u svibnju prošle godine poslužio se i sada lijepim prostorom atrija nove gradske vijećnice. Ovoga puta izložio je Muzej grada Zagreba stare planove Zagreba. Taj dragocjen materijal sabran u ovom muzeju prvi put je sada dan na uvid javnosti. On je uvijek privlačan i zanimljiv za građane Zagreba, a danas naročito, kad su svi zainteresirani za urbanistički plan Zagreba kao cjeline i pojedinih njegovih općina i dijelova.

Ti stari planovi Zagreba izloženi su kronološkim redom i popraćeni kratkim objašnjenjima. Na prvom se mjestu na-

laze kopije dviju varijanata najstarijeg poznatog plana, kojih se originali čuvaju u Nacionalnoj knjižnici u Beču, a potječu iz prve polovine 16. stoljeća. Bili su izrađeni u vezi s obranom od Turaka, a prikazuju Gornji grad i Kaptol s kulama, zidinama i najznatnijim građevinama. Idući plan izradio je 1766. godine geometar Kneidinger, a prikazuje nesamo tadašnji mali gradić (današnji Gornji grad), već čitavo vanjsko gradsko područje, koje se protezalo od vrha Sljemena do južno od rijeke Save. Zatim slijedi niz planova iz 19. stoljeća. Od njih je prvi plan Zagreba oko 1825., koji je dao izraditi otpremnik poštanskih dilažansa u Zagrebu Petar Hailer za svoje putnike, da im olakša snalaženje u našem gradu. Uz taj plan izložen je gotovo istovremen grafički prikaz Zagreba sa karte geometra Szemana.

Idući je plan Gornjega grada iz 1845. izrađen u vezi s pogibijom tako zvanih srpanjskih žrtava, koje su u teškim stranačkim borbama izgubile živote na Markovom trgu. Usput je prikazan i Markov trg u to vrijeme fotografijom uljene slike slikara Strohbergera. Slijede prva specijalka Zagreba izrađena i izdana u Beču 1853/54., a zatim prvi detaljan tlocrt Zagreba na hrvatskom jeziku, izrađen i štampan u Zagrebu 1864. godine. Uz njih su izložene i vedute Zagreba iz onog vremena, da bi posjetilac dobio predodžbu o izgledu i veličini tadašnjeg grada. Dolaze na red planovi Zagreba iz 1878. i 1889., u kojima su označene najstarije regulatorne osnove, to jest urbanistički planovi za izgradnju Donjega grada.

Dvadeseto stoljeće zastupano je samo nekim najmarkantnijim planovima. Oni iz 1902. prikazuju znatnu teritorijalnu

promjenu, što ju je Zagreb doživio na samom početku ovog stoljeća pripajanjem istočnih i jugoistočnih područja od današnjeg Kvaternikovog trga do potoka Štefanovca. Prvi plan Zagreba turističkog karaktera s naročito naznačenim javnim zgradama potječe iz 1911. godine. Stanje između dva rata prikazano je planom iz 1923., zatim zanimljivom snimkom grada iz poluptičje perspektive iz 1926., specijalkom Zagreba i okolice iz 1929. te konačno tlocrtom grada s popisom ulica iz tridesetih godina.

Na izloženim starim planovima grada moguće je pratiti razvoj Zagreba od njegovog srednjovjekovnog stanja do opsega velikog grada. Kako je razvoj Zagreba u prošlosti vrlo zanimljiv obzirom na planove, koji se izrađuju za njegov razvoj u budućnosti, to je i ova izložba vrlo aktualna i zato privlačna za publiku. L. D.

IZLOŽBE POŠTANSKOG MUZEJA U ZAGREBU

Među muzejima, koji su priređivali povremene izložbe, cijeli niz muzeja pokazao je vrlo lijepe rezultate. Teme po vremenih izložaba bile su rezultati internog muzejskog rada, novih istraživanja i nalaza, rad na terenu, nove nabavke, teme u vezi s ličnostima, historijskim događajima, običajima i drugo. Ove izložbe na svoj način približuju teme i materijal publici, kojoj su izložbe u biti i namijenjene.

Baš s obzirom na ovu namjenu — ožvijeti muzejski materijal i muzejske teme i približiti taj materijal publici — izložbe su Poštanskog muzeja u Zagrebu polučile takove rezultate da ih je potrebno i ovdje istaknuti.

Izložbe Poštanskog muzeja u Zagrebu redovito je pratila dnevna štampa i možemo reći da je s izložbama ovog muzeja u našoj dnevnoj štampi bilo više pisano, nego o izložbama svih ostalih naših muzeja. Već i to je dokaz da je široka publika više zapazila ove izložbe nego izložbe drugih muzeja. Osim naše dnevne štampe i stručnih časopisa rad Poštanskog muzeja u Zagrebu, odnosno izložbe toga muzeja, registrirao je niz inozemnih časopisa, pogotovo filatelistički listovi i časopisi.

»Der Sammler-Dienst«, Coburg, Zap. Njemačka, donosi iscrpan članak povodom izložbe »100-godišnjica Hrvatskog narodnog kazališta«, koja je priređena u Poštanskom muzeju u Zagrebu.

Časopis »Il Collezionista«, Torino, Italija, donosi također članak povodom izložaba Poštanskog muzeja. Časopis »Die Stempel-Lupe«, Bonn, Zapadna Njemačka, donosi u nekoliko brojeva reprodukcije prigodnih žigova s omotnica koje su izdane povodom ovakvih izložaba Poštanskog muzeja. Filatelistički bilten »Napoleon«, Dijon, Francuska, donosi na naslovnoj stranici omota reprodukciju prigodnog žiga izložbe Poštanskog muzeja, koja je bila u muzeju u Samoboru povodom 150-godišnjice pošte u Samoboru. Vrijedno je istaknuti članak u spomenutom časopisu »Sammler-Dienst« u broju od 20. VI. 1960., gdje pisac K. Rist iz Ulma donosi prikaz povodom izložbe Poštanskog muzeja u Zagrebu za međunarodnog šahovskog turnira. U članku je prikazan historijat šaha kroz prizmu filatelije sa ilustracijama maraka i žigova među kojima su reproducirani žigovi iz Zagreba, Ljubljane i Beograda upotrebljeni za vrijeme šahovskih turnira. Iz članka doslovno navodimo:

»Na dobru ideju došao je Poštanski muzej u Zagrebu, kada je za tu priliku priredio prigodnu zbirku, na kojoj su prikazani uz objekte iz historije šaha i marke i žigovi ove tematike. Ovu je ideju zaista prihvatio Organizacioni komitet za XIV šahovsku olimpijadu u Londonu«.

Mislim da je ovo Poštanskom muzeju u Zagrebu — u stvari dru Vuku Simiću — najveće priznanje za rad.